

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії зарубіжної літератури

на тему: «Тема тоталітаризму в романі Джорджа Орвела «1984»»

Студента 2 курсу групи СОа 16-20

напряму підготовки

спеціальності 014 середня освіта

Іоніна Богдана Ігоровича

Науковий керівник: доктор філологічних наук,
професор теорії та історії світової літератури Шульгун М. Е.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії _____

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ЯВИЩЕ ТОТАЛІТАРНОЇ ДИСТОПІЇ В ЛІТЕРАТУРІ.....	5
1.1. Історія виникнення жанру антиутопії-дистопії в літературі та історичний контекст написання роману Дж. Орвелла «1984».....	5
1.2. Джордж Орвелл та вплив його творіння на культуру.....	9
1.3. Деякі особливості роману-антиутопії.....	11
РОЗДІЛ ІІ. АНАЛІЗ ТОТАЛІТАРИЗМУ В РОМАНІ ОРВЕЛЛА «1984».....	15
2.1. Світ, сюжет та персонажі в романі «1984» Дж. Орвелла.....	15
2.2. Сутність тоталітаризму в романі Дж. Орвелла «1984» та його особливості...	21
ВИСНОВКИ.....	27
РЕЗЮМЕ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Актуальність дослідження. Триває 2023-ій рік. Роману Дж. Орвелла «1984» виповнюється 75 років. Але на жаль, тематика дистопічного майбутнього є досить актуальною і зараз. У 1948 році, коли роман вийшов друком, він вразив суспільство своїм зображенням того, до чого це суспільство може прийти. Головним фактором актуальності тоді був радянський союз, який внаслідок 2-ої світової війни переніс свої кордони до західного світу надзвичайно близько і вже не був цьому світові союзником у війні, а навпаки, жадав його захопити. Люди розуміли, які жахи тоталітарного існування відбуваються по той бік кордону, і боялися, що цей кордон знову може почати рух в їхній бік. Але історія, на жаль, повторюється знову, і вже заіржавілий від крові залізний кулак тоталітаризму вкотре жене своїх озброєних зомбованих рабів поневолювати наш вільний світ. У цьому контексті роман Дж. Орвелла знову стає надзвичайно актуальним.

Ступінь розробленості даної теми є великим. Багато дослідників і любителів літератури вже розбирали його з різних сторін. В мережі можна легко знайти тисячі робіт, присвячених «1984». Так, цьому роману навіть присвятили 2 окремих твори продовження Е. Берджес і Д. Далош, які обидва письменники назвали «1985», де автори досліджують оригінал Орвелла і доповнюють його. А робіт з аналізом тоталітаризму в цьому романі в загальному доступі безліч.

Об'єктом дослідження цієї роботи є жанр дистопії та тоталітаризм в літературі. **Предметами** цього дослідження є сам роман Дж. Орвелла «1984»; тоталітаризм, зображений в цьому романі; його стилістичні особливості та особливості його висвітлення.

Метою дослідження є розкрити тему і сутність тоталітаризму у вищезгаданому романі.

Для досягнення даної мети ця робота ставить **завдання**:

- визначити засоби, якими автор розкриває сутність тоталітаризму;
- проаналізувати особливості буття персонажів і як вони впливають на сприйняття читачем тоталітаризму;

- визначити сенс тоталітарного суспільства в жанрі дистопії на прикладі даного роману та розкрити світогляд автора роману;
- дослідити історичний контекст написання роману та його зв'язок з реальністю;
- визначити, чим саме є тоталітаризм в романі та визначити його сутність.

Теоретико-методологічна основа дослідження ґрунтується на оригінальному тексті «1984» в перекладі Віталія Данмера, адже це предмет дослідження, на якому і базується все дослідження. Також протягом дослідження будуть використані надбання Е. Берджеса в його творінні «1985», в якому він проводить змістовне дослідження роману «1984». Для порівняння будуть використані твори О. Гакслі, Є. Замятіна, а також і інші роботи Орвелла. Для глибшого аналізу теми дослідження, воно буде спиратися і на інші, менш значущі джерела.

Зміст наукової роботи є таким: вступ, зміст, теоретичний розділ, практичний розділ, висновки, резюме англійською мовою та список використаних джерел.

РОЗДІЛ І. ЯВИЩЕ ТОТАЛІТАРНОЇ ДИСТОПІЇ В ЛІТЕРАТУРІ

1.1. Історія виникнення жанру антиутопії-дистопії в літературі та історичний контекст написання роману Дж. Орвелла «1984»

Термін «антиутопія», як літературний, виник у 1960-х роках спочатку в радянській критиці, а потім і в західній. Але сам жанр бере свій початок ще з XIX ст. від сатиричних творів Дж. Свіфта, Ф. Вольтера та інших. Але справжню популярність жанр антиутопії отримує в XX ст., коли держави набувають складності влаштування і люди фантазують про те, до яких крайнощів може дійти державна влада. Загрозу своїй свободі вбачали тоді в багатьох механізмах та інституціях держави.

Це була освіта, яка нав'язувала пропаганду. Як наприклад у творі О. Гакслі «Який чудесний світ новий!» описується соціальна класова пропаганда дітям яка проводиться з самого їх народження: «На стіні в кінці кімнати висів репродуктор. Директор підійшов до нього й натиснув перемикач... – а малі дельти вбираються в хакі. Ой, ні, я не хочу бавитися з дельтами. А епсилони ще гірші. Вони такі тупі, що не вміють читати і писати...»[6, 44с.]. Таким чином у вищезгаданому творі людей розділяють на класи, а через гучномовець дітям зумовлюють поведінку до інших класів, навчаючи поважати тих, хто вище і зневажати тих, хто нижче. Дана класова ідея в творі – це гіперболізація класового суспільства. Звісно, вона виникла, як уявлення того, до чого можуть призвести такі крайнощі.

Або це була бюрократія, як у фільмі Террі Гілліама 1985-го року «Бразилія»[7], де людина не може полагодити водопровід без купи документів, а через незначну помилку в паперах може навіть бути закатованою до смерті. І страх перед бюрократією виникав у людей від того, що вони бачили темпи її поширення. Все більше речей бюрократизувалися і все потребувало документу. На цьому фоні тогочасні автори так фантазували, як ця бюрократія може розвинути в страшну хворобу.

Але найбільш значущим страхом людей ХХ ст. була війна. В тоталітарних державах того часу все оберталось навколо неї. А конкретніше: навколо народного ворога. Тодішня (в одній відомій нам державі теперішня) пропаганда базувалася на ворогах, які не дають народів спокійно жити, тому треба їх перемогти і от тоді справи стануть краще. Найдоречнішою зараз буде згадка війни в романі «1984», де з перших сторінок ми дізнаємося, що війна – це мир, свобода – це рабство, а байдужість – сила[10, 1с.]. І війна в романі Орвелла несе в собі величезний сенс, адже там це інструмент влади, який дозволяв постійно тримати населення на межі голодної смерті, тому війна тривала в Океанії постійно, про що свідчать думки головного героя: «Вінстон не міг чітко пригадати час коли б його країна не перебувала б у стані війни...»[10, 6с.]. Змінювалися лише союзники і вороги, як про це йдеться в романі: «Океанія воювала з Євразією та при цьому була у військовому союзі з Східазією. ... Насправді ж, як добре знав Вінстон, минуло лише чотири роки відтоді як Океанія воювала зі Східазією та при цьому була у військовому союзі з Євразією»[10, 7с.]. Таким чином старі вороги легко ставали новими друзями і навпаки, як то сталося після 1945 року, коли після перемоги над Німеччиною Радянський Союз почав досить відкрито готуватися до війни з Заходом, а радянська пропаганда змінила всенародного ворога з нацистів знову на «буржуїв».

Отже, беззаперечно можна сказати, що жанр антиутопії в літературі виник під впливом утворення і розвитку нових тоталітарних імперій, як то СРСР та нацистська Німеччина з її союзниками, а пізніше і Китай. Але найголовнішим з цих режимів, які вплинули на утворення вищезгаданого літературного жанру був режим Радянського Союзу. З історією розвитку цієї держави та історією розвитку жанру антиутопії можна проводити чіткі паралелі, адже саме ця імперія зла погрожуала всьому світу захопленням, ядерною війною та знищенням протягом 70-ти років. І саме тоталітаризм Радянського Союзу давав Орвеллу натхнення на написання його творів. Звернемося до іншого твору Дж. Орвелла 1943-44 років написання «Колгосп тварин»[14], який є алегорією на утворення радянського союзу. Там пролетарі постають в образі тварин, а «буржуї» в образі людей.

Тварини доходять до висновку, що люди їх використовують, а самі тварини з цього нічого не мають, тому люди – це вороги, а все людське – хвороба, тому людей треба знищити, а тваринам для цього об'єднатися: «Усе, що ходить на двох ногах – ворог. Усе, що ходить на чотирьох ногах, або крилате – друг. Пам'ятайте також, що в боротьбі з людиною нам не можна стати подібними до неї. ... Усі людські звички лукаві. Та перш за все жодна тварина не повинна знущатися з власного племені. Слабі й сильні, й прості, усі ми браття. Жодна тварина не повинна вбивати другої тварини. Усі тварини рівні»[14, 1с.]. Після цього тварини проганяють з ферми своїх власників – людей, організують своє суспільство, де спочатку всі рівні і живуть певний час в гармонії один з одним. Але досить скоро свині, які очолили звірине повстання, починають опановувати людське життя: живуть в будинку їх колишніх власників людей, носять людський одяг та курять тютюн. Таким чином свині стали панівним класом і рівності серед тварин більше не було. Врешті на стіні, де тварини написали свої заповіді, залишилася тільки одна: «усі тварини рівні та деякі більш рівні за інші»[14, 4с.] Закінчується Колгосп тварин тим, що свині врешті перестали відрізнятися від людей і стали подібними до них. Увесь цей твір, як вже було зазначено, є алегорією на революцію 1917-го і подальші події в «державі робітників». Орвелл досить сатирично порівняв революцію з тваринячим бунтом і досить лаконічно описав, як люди, які боролися начеб-то проти панства та кріпацтва за рівність, самі стали панами, а людей звичайних зробили рабами тоталітарного режиму.

Насправді всіх окрім партійців зробили рівними, але у своїй бідності. Орвелл і це продемонстрував у романі «1984», де всі і все навколо зруйноване, заношене, брудне і неякісне, про що йдеться з перших сторінок роману: «У вестибюлі тхнуло вареною капустою та старими драними килимками. ... Не було сенсу намагатися піднятися ліфтом. Навіть у найкращі часи він працював лише зрідка»[10, 1с.].

Варто також поглянути на хронологію написання основних творів жанру і порівняти її з історією, а саме з розвитком тоталітарних держав. Таким чином ми прослідкуємо закономірність: чим більш радянський тоталітарний режим ставав

жорстоким та суворим, тим більш жанр антиутопії в літературі ставав похмуриим, а описаний в цьому жанрі світ безглуздим. Хоча є ще «Ми»[8] Замятіна, який він написав у 1920 році, а світ там, можливо, описаний не менш жахливий. Цей твір є виключенням з даного правила, адже Замятін жив в радянському союзі, був довгий час більшовиком, та на власні очі міг бачити все, що там відбувається. А сам твір став першим в жанрі дистопії, який був написаний під впливом від спостереження радянського режиму. І велику долю натхнення для своїх творів Орвелл отримав саме від прочитання «Ми» Замятіна.

Отже, у 1920 році був написаний роман Замятіна під враженням від червоного терору. Прихід соціалізму тоді відбувався досить радикально і з незадоволеними справлялися досить швидко, тому цей роман, цікавий тим, що він є і першим, що намагається дати відповідь на питання: «що буде далі?», «яким стане світ, якщо він стане тоталітарним?». Згодом О. Гакслі написав свій роман «Який чудесний світ новий» у 1932. Хоч основним впливом на написання даного роману і було суспільство американське і його принципи доцільності та надмірного споживання, все одно простежується вагомий вплив радянського соціалізму в багатьох деталях. Наприклад, імена багатьох персонажів походять від імен комуністичних діячів: Леніна Краун, Бернард Маркс, Поллі Троцька, Герберт Бакунін та ін. Хоч в романі і не йдеться про рівність усіх, а людству постійно треба споживати, світ там, так чи інакше, тоталітарний. Менший вплив радянщини на світогляд даного роману можна пояснити відносним затишшям у «державі робітників» у 20-их роках, коли ще не було голодомору та великих репресій в тій державі, а мистецтво розвивалося в багатьох модерністських напрямках і не було піддане жорсткій цензурі. Тому там і немає явних алюзій на Радянський союз. Але цей роман також намагається відповісти на ті ж питання «яким буде світ, якщо він стане тоталітарним?». Загалом після «Ми» Замятіна дистопія стала жанром, в якому намагаються показати відповідь на це питання. Таким чином після «Колгоспу тварин» Орвелл теж написав такий роман, де він намагається дати відповідь на те ж саме питання. Цим романом став «1984». Але, на відміну від його попередників, «1984» не просто відповідав на це питання, а

намагався застерегти читача, що ось таким буде світ, якщо тоталітаризм в ньому переможе. І це застереження було досить реалістичним, адже світ в романі Орвелла не зображується якимось високотехнологічним: там не літають машини, людей не клонують і немає величезного машинізованого виробництва всього. Там є просто люди, режим і його влада. Там зображений світ, який тоді насправді міг бути, якби тоталітарні держави його захопили в недалекому майбутньому. Саме тому цей роман отримав таку велику популярність та став, напевно, найвизначнішим у своєму жанрі. Надалі з розвитком тоталітаризму в світі було написано ще багато творів в жанрі дистопії, але розглядати їх в даній роботі було б недоречно, адже ця наукова робота присвячена саме роману «1984».

Отже, роман «1984» Дж. Орвелла і сам жанр антиутопії є щільно пов'язаним з історичними подіями, які відбувалися в часи написання твору. І головним чином на тоталітаризм в літературі вплинув розвиток тоталітаризму в Радянському союзі.

1.2. Джордж Орвелл та вплив його творіння на культуру

Слід також звернути увагу на письменника, який написав «1984», на Джорджа Орвелла, чиє справжнє ім'я було Ерік Артур Блер. Завдяки йому світ прочитав «Колгосп тварин» та «1984» – основні твори, які більшість людей одразу згадає, коли почує слово антиутопія. Твори, які не втрачають актуальності дотепер, які вплинули на інших видатних письменників та змінили жанр загалом.

Отже, варто поглянути на біографію Орвелла, щоб побачити, що соціальні теми цікавили його з початку творчості. Ерік Артур Блер народився у 1903 році в Бенгалії, а в 1950 помер у Лондоні. Жив у Англії. Його сім'я не була багатою, але він мав великий успіх у навчанні, тому отримав можливість навчатися в Ітоні – одному з найпривілейованіших коледжів Британії того часу. У 1914 опублікував перший патріотичний вірш. з 1922 по 1927 служив в Імперській поліції в Бірмі, що досить сильно вплинуло на його світогляд, що надихнуло його на створення роману «Бірманські будні» та повісті «Вбивство слона». В цих творах

розповідається про життя тропічних колоній Британії та їх неприязнь до їх колонізаторів британців, які там виступають гнобителями[11]. У 1933 написав «У злиднях Парижа і Лондона»[13] під впливом від перебування у Франції. У 1937 опублікував книгу «Дорога на Віган-Пірс», де описував проблеми робітників та безробітних британії. У 1936 році потрапив у гирло громадянської війни в Іспанії, де підтримав антисталіністських анархістів, був важко поранений, але вцілів. Присвятив цим подіям книжку «Данина Каталонії», де описав воєнні дії. Орвелл дійшов до висновку, що поразка його сторони в Іспанії сталася не лише через міць ворога, але й через нетерпимість даної ідеології до інших, навіть до однодумців, що на його думку тільки допомагало Гітлеру[12]. Згодом переселився до села, де займався городною справою та відпочивав від пережитого в житті. Саме в цей період він і написав «1984». Почав писати у 1948 році і саме від цього й пішла назва твору: він поміняв 8 та 4 місцями, так вийшло недалеко тоталітарне майбутнє, яке ми бачимо у творі. Надихався Ерік Артур невмирущою класикою: Шекспір, Свіфт, Філдінг, Діккенс, Чарлз Рід, Семюель Батлер, Золя, Флобер. Але не погоджувався з його колегою О. Гакслі, про якого вже згадано в даній науковій роботі. Орвелл вважав, що Гакслі описує неправдивий світ, який не міг бути прородством, адже люди в тоталітарному суспільстві ніколи б не були щасливі.

Варто зазначити про ще один цікавий факт про нього. Наприклад, перший переклад «Колгоспу тварин» з англійської на іншу мову був українським 1947 року, спеціально для української версії Орвелл написав передмову до твору та видав український переклад власним коштом для українців[20].

Орвелл був досить цікавою та розвинутою людиною, але перш за все, він цікавився політикою, написав багато політичних творів та активно брав участь в історичних подіях того часу. Саме тому твори Орвелла такі наповнені сенсом та всюди дають читачу місце для роздумів на ті чи інші філософські теми.

Варто зазначити також і про вплив роману «Ми»[8] вже згаданого в роботі Є. Замятіна на «1984», який досить сильно повпливав на світогляд Орвелла. Враження письменника від книги він передав у своїй рецензії на неї, яка зветься «Свобода та щастя»[15]. Там Орвелл каже, що «Який чудесний світ новий!» вже

згаданого О. Гакслі дуже щільно переплітається з «Ми» Замятіна та приховано критикує перший роман за те, що він не має політичного сенсу навідміну від роману Замятіна: «Поки що схожість із «Дивним новим світом» вражає. Але хоча книга Замятіна складена гірше – вона має досить слабкий та епізодичний сюжет, який занадто складний, щоб викласти його коротко, – у ній є політичний сенс, якого бракує книжці Гакслі»[15]. Загалом з Орвеллівської рецензії на Замятіна видно, що ця книга його вразила, як і вразила його книга Гакслі, але сам Орвелл веде все наче до того, що він зробив би те ж саме, але реалістичніше, похмуріше та по-своєму, хоч він і не каже про це напряду. Тому можна сказати, що ці твори надихнули його на створення свого тоталітарного літературного світу зі своїм сенсом.

Самим же Орвеллом надихалися багато письменників, музикантів, кінематографістів, які так чи інакше ссилалися на нього, або присвячували його творінням свої. Наприклад, Е. Берджесс, який написав «Механічний апельсин»[2] був одним з людей, який присвятив «1984» своє творіння «1985»[18], в якому він аналізує роман Орвелла та фантазує про те, що було б після подій в романі Орвелла. Роман Орвелла отримав екранізацію в 1984 році та повпливав на низку інших фільмів[16]. Його сліди можна побачити у фільмах «Еквілібріум» 2002 року, де тоталітарна влада забороняє почуття[5], у фільмі «Бразилія» 1985 року, де від Орвелла можна побачити всю ту ж похмурість та суворість режиму[7]. У фільмі «V означає вендетта» зображується боротьба людей проти тоталітарного режиму, який захопив британію[9]. Творчість Орвелла була прийнята до уваги Р. Бредбері[3], В. Голдінгом та багатьма іншими митцями.

1.3. Деякі особливості роману-антиутопії

Важливо також проаналізувати, що таке роман-антиутопія та чим він відрізняється від інших жанрів. Літературознавчий словник-довідник за редакцією Гром'яка має таке визначення: «Антиутопія, або Негативна утопія, — зображення у художній літературі небезпечних наслідків, пов'язаних з експериментуванням

над людством задля його «поліпшення», певних, часто припадних соціальних ідеалів. А може трактуватись і як заперечення утопічних прожектів»[1, 48с.]. Тобто антиутопія – це протилежність утопії, світу, де все ідеально. В даному визначенні вже йдеться про зв'язок антиутопії з тоталітаризмом – небезпечним наслідком припадних соціальних ідеалів. Більшість творів жанру антиутопії описують світ, де тоталітарний режим захопив владу, а невелика купка людей намагаються з цим боротися. А також не менш детально в антиутопії описується суспільство та його занепад. В романі О. Гакслі «Який чудесний світ новий!» це світ, де люди поділені на класи ще будучи ембріонами. Там ці люди не народжуються, а вирощуються в інкубаторах, де їх роблять зумовленими на ту чи іншу роботу, роблячи деяких людей розумними, а багатьох інших відсталими. Там все надраціонально, людське життя максимально безглузде й безсенсовне і в цьому основна політика тоталітаризму в «Чудесному новому світі» – зробити усіх людей споживачами, щоб вони були щасливі споживати. Коли головні герої вчиняють заколот, їх відсилають на острів до таких, як вони, – незгодних. Те суспільство стабільне та безглузде, але будь-які зміни в житті того суспільства недопустимі. А коли дикун, який намагається звільнити людей, забирає в людей наркотики, якими їх годує влада, то ці люди сприймають це не як визволення, а як напад на їх стабільність: « – і ось її уже не залишилось. Дикун узяв ящик-касу і показав їм чорну порожнечу. – Ви вільні! Дельти аж завищали і з подвійною люттю кинулися в напад»[6, 246с.].

Роман-антиутопія акцентує свою увагу перш за все не на почуттях персонажів, а на змальованому світі. Як правило, персонажі там не розкриваються з усіх сторін, адже вони – це просто люди, яким пощастило жити в антиутопічному суспільстві. Ці персонажі скоріше грають роль другорядну. Вони створені лише для того, щоб показати, який жорстокий може бути той антиутопічний світ. Вони борються проти або захищають режим, в якому живуть, але їх основна мета – це бути мучениками або катами, показати читачу, що людина може зробити одна над одною, а не бути героями і антигероями. Будь-яке розкриття персонажа частіше розкриває весь світ, в якому він живе, аніж його

самого, як це, наприклад, показано в «1984» Орвелла: «Одного з цих днів, подумав Вінстон з несподівано глибокою певністю, Саймі буде випаровано. Він занадто розумний. Він бачить усе занадто чітко і каже занадто відверто. Партії не подобаються такі люди. Одного дня він просто зникне. Це написано на його обличчі» [10, 11с.] Спочатку нам показують Сайма, як досить розумну людину, про що читач дізнається з попередньої розмови і думок Вінстона, але одразу увага читача переноситься на те, що зроблять з Саймом за те, що він такий розумний. Читач в цьому моменті думає, зазвичай, не про те, що цей персонаж розумний, а про те, що цей світ жорстокий. Тому персонажі – це просто інструменти зображення жахливості антиутопії.

Також досить характерною є фантастичність створених в романах-антиутопіях світів. Ці світи вигадані, більшість з них існують десь в майбутньому, або в альтернативній реальності. Але ці світи намагаються при цьому бути реалістичними, якими б розвинутими чи занепалими вони не були. Вони більшою мірою намагаються відповісти на питання «що було б, якби?», а їх автори намагаються зробити зі своїх творінь таке собі прородство, до чого призведуть ті чи інші дії. Повернемося до того ж О. Гакслі. Він навіть випускає у 1958 році продовження свого роману «Який чудесний світ новий!», яке він назвав «Повернення в чудесний світ новий», де він розмірковує, наскільки реальний світ наблизився чи віддалився до світу, який він описав в романі. Хоча Берджес у своїй відповіді на «1984», яка зветься «1985», писав, що Орвелл, наприклад, не передбачив майбутнє: «Орвелл насправді не передбачав майбутнє. Романи створюються не з ідей, а з сенсорних даних, і, на мій погляд, важливий тут якраз вплив цього роману на почуття. Я про джин, від якого йде «противний, маслянистий запах, як у китайської рисової горілки» (звідки Вінстону знати, як пахне рисова горілка? Тут втручаються згадки самого автора, який ще недавно служив у бірманській поліції.). Нестача сигарет, і єдині сигарети в пайку називаються «Перемога», цю марку видавали під час війни нашим солдатам, що воювали за кордоном, – спорадично. Обман почуттів за допомогою поганої їжі, випивки та тютюну, грубого одягу, дьогтярного мила, тупих лез для гоління,

відчуття, що ти неохайний і брудний, – все це було справді, тільки й чекало, щоб його перенесли в художній твір» [18, 14с.] Тут Берджесс каже про те, що Орвелл просто описав світ, в якому британці жили в післявоєнні часи, що це не яесь вигадане майбутнє, а те, що відбувалося насправді, але до нього додали дрібку тоталітаризму та зробили з цього роман-антиутопію.

Судячи з цих даних, можна підсумувати, що роман антиутопія виникає з реальності й намагається зробити її нереальною, але такою, яка могла б бути. Такий роман вправно використовує усі деталі та персонажів, щоб показати жахи створеного в ньому світу. Його ціль: налякати, вразити, та загнати читача в роздуми про схожість вигаданого на реальне.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ТОТАЛІТАРИЗМУ В РОМАНІ ОРВЕЛЛА «1984»

2.1. Світ, сюжет та персонажі в романі «1984» Дж. Орвелла

Події в романі відбуваються в Британії, а саме в Лондоні, який тепер зветься «Злітна смуга 1». Головний герой – Вінстон Сміт (якого Орвелл так назвав на честь Вінстона Черчіля) має 39 років і є членом партії, а саме працює в міністерстві правди. Опис світу, в якому він живе починається з самого початку. Вінстон підіймається сходами, бо ліфт не працює і працював ще хто-зна коли, в свою квартиру. Читач з цього дізнається, що у вестибюлі вісить великий плакат із зображенням чорнявого вусатого чоловіка, який пристально дивиться на глядача. На плакаті є напис «Великий брат слідкує за тобою»[10, 1с.]. Прообразом цього «великого брата» став І. Сталін. В кімнаті Вінстона, як і в будь-якій іншій, є телеапарат, який працює і на відсилання, і на отримання інформації. За допомогою цього пристрою поліція думок стежить і прослуховує усіх. З вікна видніється фасад його міністерства з партійними гаслами: «Війна це мир. Воля це рабство. Байдужість це сила»[10, 1с.].

Вінстон вирішив вести свій щоденник, щоб вилити туди свої думки, що є тяжким злочином, який карається каторгою або смертю. Тут він розмірковує про те, що ці записи навряд-чи прочитає хтось іще, а поліція думок все-одно коли-небудь знайде щоденник. В щоденнику він записує легендарну фразу: «Воля це воля сказати що два плюс два дорівнює чотири»[10, 16с.]. Цей вислів і досі можна почути в багатьох політичних та літературних колах. Потім протагоніст згадує двохвилинку ненависті – ранковий обов'язковий захід в його міністерстві.

Головним об'єктом двохвилинки ненависті завжди був Голдстейн – зрадник, ворог народу, антипартієць: він з'явився на телеекранах, а люди скандували на його образ усілякі образи. У залі ж Вінстон зустрів дівчину з темним волоссям та веснянками. Він з першого погляду її не влюбив, бо такі молоді дівчата були найбільшими фанатиками партії, ковтоли гасла та шпигували і винюхували все про всіх. До зали зайшов О'Браєн, чоловік який виглядав, як

кримезний боксер, але був досить вихованим та манірним. Вінстон гадав, що О'Браєн був людиною, з якою можна було б поговорити, якби була б така можливість: «Але у будь-якому разі він мав зовнішність людини з якою ти міг поговорити, якщо б тобі вдалося якось обдурити телезахист та залишитися з ним на одинці. Вінстон ніколи не робив і найменшої спроби щоб підтвердити цей здогад : насправді, не було жодного способу вчинити так.»[10, 3с.].

Потім Вінстон згадує про війну, що не може пригадати час, коли б країна не воювала. Офіційно союзники і вороги ніколи не змінювалися, але він точно пам'ятає, що 4 роки тому його країна була в союзі з Євразією, але зараз партія каже, що ніколи не уклала з нею союзу. Таким чином ніяких матеріальних доказів тому немає, існують спогади про це, які колись буде знищено, а брехня стане історичною правдою.

Потім Вінстон сідає за роботу, він виправляє відомості в газетах. Усі помилки партії, невірні прогнози і іншу некорисну правду він замінює на брехню, яка буде правдою. Ті, хто були ворогами народу, ставали героями, а хто були героями, ставали ворогами.

В ідальні Вінстон зустрічає Сайма, який працює філологом новомови. Він розказує про те, як йому подобається нищити слова. Каже, що скоро думкозлочин стане неможливим, адже на нього просто не буде слів. Тут же Вінстон думає, що Сайма теж знищать, адже він надто розумний і від нього теж йде якийсь дух незгоди.

Там же він помічає дівчину з двохвилинки ненависті, яка пильно за ним стежить. Потім на роботі в коридорі вона падає біля нього й він допомагає їй зібрати папери, під час цього вона кладе до його кишені записку зі словами «я вас люблю», вони домовляються про побачення.

Вони зустрічають серед дерев за містом, де знайомляться ближче. Джулія – так її звати, каже, що мала багато статевих зв'язків з партійцями, що дуже збуджує та надихає Вінстона. Статеве задоволення вважалося партією неприйнятним та небажаним, тому в цьому контексті така зіпсованість та любовні інстинкти Джулії

Вінстону здаються гарним шляхом боротьби. Це був їх політичний бій: кохання проти партії.

Джулії 26, вона працює у відділі літератури на машині для створення романів.

Вони знімають кімнатку на другому поверсі будинку містера Чаррінгтона, щоб час від часу зустрічатися. Там не було телеапаратів для прослуховування, тому що хатина була досить занедбаною, а Вінстон купляв у Чаррінгтона старі речі, які нагадували, що колись не було партії, тому протагоніст гадав, що Чаррінгтон старомодний, а отже й не буде шпигувати для партії.

Під час розмов на ліжку Вінстон каже, що пам'ятає про війну з Євразією, а Джулія відповіла йому, що на її думку ніякої війни немає, а уряд самотужки скидає ракети на Лондон, щоб тримати людей в постійному жаху.

Потім, як Вінстон і гадав, Сайм зникає, усі відомості про нього стерті, а такої людини ніколи не існували.

Вінстон згадує голодне дитинство, коли продуктивний набір доводилося ділити з матір'ю та хворобливою сестрою семи років. Але той хотів все більше їжі. Якось він втік і забрав собі шоколад, а коли повернувся, то не знайшов ні сестри, ні матері. Потім його відправили в колонію для безпритульних «Навчальний центр».

Стається доленосна розмова Вінстона з О'Браєном. В коридорі вони зустрічаються та протагоніст отримує адресу, де вони можуть поговорити. Персонажі домовляються про зустріч.

Джулія тим часом каже Вінстону, що буде з ним до самого кінця, що партія може забрати в них все, забрати їх тіла, але не може забрати їх кохання. І допоки вони кохатимуть один одного, вони непереможні, хай які тортури їх чекають за такі злочини.

Вінстон і Джулія приходять до О'Брайєна і розповідають, що вони вороги партії і думкозлочинці. О'Брайєн підтверджує, що організація змови проти партії, іменована «Братство», існує. Він передає Вінстону книгу Голдстейна.

Потім оголошують, що Окенія не воює з Євразією, а навпаки, Євразія – союзник Океанії у війні з Остазією. На роботі Вінстон виправляє відомості про це. Таким чином Океанія ніколи не воювала з Євразією, бо всі записи про це були змінені.

Вінстон починає читати книгу Еммануеля Голдстейна «Теорія і практика олігархічного колективізму» в кімнатці в крамниці містера Чаррінгтона. Пізніше Джулія і Вінстон слухають з вікна спів жінки-прола. У тій кімнаті був захований телеекран, тому зненацька входить містер Чаррінгтон, який виявився співробітником поліції думок. Вінстона і Джулію забирають.

Вінстон не знав де він, але здогадувався, що його привезли в міністерство кохання. Він там постійно бачив Парксона – його сусіда, який увісні кричав «Геть старшого брата». На нього донесли власні діти. Вінстон лишається в камері один, але потім заходить О'Браєн.

Починаються тортури: Вінстона б'ють і катують, він дізнається, що за ним стежили сім років. О'Браєн власною персоною керує процесом і згадує закутому в машину для тортур Сміту його запис в щоденнику, що «Воля це воля сказати що два плюс два дорівнює чотири»[10, 16с.]. Потім він показує головному герою чотири пальці і запитує, скільки їх, але Вінстон вперто торочить, що пальців чотири, на що отримує все більше болю від машини для тортур. Не витримуючи болю, Вінстон кричить, що пальців п'ять, але О'Браєн тільки додає болю за допомогою машини. Він каже, що Вінстон, звісно, каже, що пальців п'ять, але сам він думає, що їх чотири, але Сміт все одно не піде звідти невилікуваним.

О'Браєн каже, що партія прагне до влади тільки заради неї самої, а він один з тих, хто писав книгу Голдстейна. Партія буде завжди, її не можна повалити.

Вінстона тримають за ґратами, в напівсвідомому стані він кричить, що кохає Джулію. Він розмірковує, що зробив велику помилку і О'Браєн йому цього не простить. Але він думає, що свобода полягає в тому, щоб померти в ненависті до партії та старшого брата, тому до останнього надіється на це, але його переводять в кімнату сто один. Партійці знали про величезний страх Вінстона перед щурами, тому обрали для нього клітку зі щурами біля обличчя, яку могли в

будь-який моменти відкрити і голодні пацюки накинулися б на його лице. Врешті це його остаточно знищує: «Занадто пізно, можливо занадто пізно. Але він зненацька зрозумів що у всьому цьому світі була лише одна єдина особа на яку він міг перенести своє покарання – одне єдине тіло яке він міг всунути між собою та цими пацюками. І він горлав несамовито, ще й ще:

«Зробіть це з Джулією!Зробіть це з Джулією!Не зі мною!З Джулією!Мені байдуже що ви зробите з нею. Розірвіть їй обличчя вщент, обдеріть її до кісток. Не мене!Джулію!Не мене!»» [10, 58с.] Він усвідомлює, що його було цілковито знищено.

Вінстон зустрів Джулію вже після тортур в Міністерстві кохання. Вона змінилася. Її талія здалася кам'яною, коли він її обійняв. Обидва зізналися один одному в зраді. Джулія сказала найголовніше: коли людина кричить, щоб замість неї віддали когось іншого, вона не просто так говорить а цього хоче. Так, Вінстон хотів, щоб віддали її, а не його.

У кафе лунають переможні звуки від того, що Океанія перемогла Євразію. Вінстон теж святкує перемогу – над собою. Він тепер любить Старшого Брата.

Персонажі в цьому похмурому світі уособлюють людей, які є деталями великої машини тоталітарної влади.

Вінстон сміє образ останньою людини, як навіть зазначив О'Браєн: «Якщо ти й є людиною, Вінстоне, то ти є останньою людиною. Твій рід є вимерлим; ми є його спадкоємцями. Чи ти розумієш, що ти є самотнім? Ти є поза межами історії, ти є неіснуючим.»[10, 54с.]. Головний герой несе в собі сенс боротьби людини за свободу, якою безглуздою ця боротьба не була б. Він намагався протистояти партії, навіть знаючи, що його рано чи пізно знайдуть і схоплять. Він був досить фаталістичним, але одночасно й вірив, що хоч якось може протистояти.

Його смерть відбулася не фізично, а духовно, він програв, цим показавши, що тоталітаризм може бути навіть жорстокішим, ніж ми можемо уявити.

Джулія була більш легковажною, але не менш радикальною у своїх поглядах, саме вона сказала Вінстону, що ніякої війни немає, а Лондон бомбардує їх уряд, щоб тримати населення в жаху, що є ще однією геніальною ідеєю Орвелла про

тоталітаризм: війна потрібна для того, щоб тримати населення на межі голодної смерті. Вона є важливим елементом твору, адже через неї автор доносить сенс кохання в боротьбі. Саме кохання між головними героями стало останнім, що в них було.

О'Браєн втілює в собі владу в повній мірі. Він показаний, як досить розумний та хитрий персонаж, усі його дії були холоднокровно-розважливі, він обдурив Вінстона, легко отримавши його довіру, а потім нещадно його знищив. Йому навіть не довелося вбивати Вінстона, щоб знищити, що показує те, наскільки потужною є влада тоталітаризму в романі. Ця влада контролює все, навіть людський розум.

В романі зустрічається низка другорядних персонажів, які є важливими сюжетними елементами.

Сайм – розумна людина, яка хоч і віддана партії, але через свою кмітливість все одно є небажаним елементом, як наслідок, його розпиляють.

Парсонс та його родина показують те, що в тому світі навіть діти доносять на своїх батьків, не маючи ніякого сумління.

Містер Чірінгтон спочатку продає головному герою дрібнички старого світу та показує свою прихильність до нього, а потім безжально ловить його, розкриваючи свою роль. Він уособлює зраду й неможливість довіри в світі Орвелла. Він показує, що в тоталітарному світі вірити не можна нікому.

Загалом читач бачить безнадійний світ, де немає можливості відрізнити правду від брехні, адже вся інформація проходить жорстку цензуру та постійно змінюється. В такому світі розум і сам не може запам'ятати, що було правдою, а що ні. В цьому світі тоталітаризм є настільки ефективним та потужним, що людину можна навіть не вбивати, щоб знищити. Тоталітаризм в цьому світі вічний та непоборний.

2.2. Сутність тоталітаризму в романі Дж. Орвелла «1984» та його особливості

Для того, щоб зрозуміти сутність тоталітаризму в романі «1984», треба дізнатися, чим є тоталітаризм в цьому самому романі. Чи це деталь, яка допомагає досягнути ідею твору, чи це і є головна ідея твору?

У вікіпедії є стаття про тоталітаризм, де зазначено: «Тоталітарізм (італ. *totalità* і прикметник італ. *totalitario*, від лат. *totalitus* цілісний – той, що охоплює усе загалом) – система державно-політичної влади, яка регламентує усі суспільні та приватні сфери життя людини-громадянина і не визнає автономії від держави таких недержавних сфер людської діяльності як економіка і господарство, культура, виховання, релігія»[4]. Даного визначення буде досить, щоб відштовхуватися від нього під час аналізу тоталітарного режиму вищезгаданого роману.

Отже, тоталітаризм – це система державно-політичної влади, яка є основною для Океанії – держави, в якій мешкає головний герой і відбуваються події в романі. Хоча в самому романі ніхто не називає це тоталітаризмом, що досить логічно, адже в тоталітарних державах ніхто ніколи не казав, що вони тоталітарні, бо це, скоріше за все, сприйнялося б, як критика влади, що в цих державах не буває допустимим. Тому, щоб довести, що це все-таки тоталітаризм, звернемося до вищезгаданого визначення і до тексту роману. Як зазначено у визначенні, держава контролює всі аспекти людського життя. У світі, в якому розгортаються події роману, існує 4 міністерства, які контролюють усі аспекти людського життя: «Це були домівки чотирьох Міністерств з яких повністю складався державний уряд. Міністерство Правди яке займалося виробництвом новин, освіти, розваг та образотворчого мистецтва. Міністерство Миру яке піклувалося про війну. Міністерство Любові що підтримувало закон та порядок. І Міністерство Достатку що відповідало за економічні справи. Мовою Новосуржу їх називали : Мініправа, Мінімир, Мінілюб та Мінідостаток.»[10, 1с.]. Тобто держава контролює усі аспекти життя за допомогою міністерств. Але найяскравішим доказом присутності тоталітаризму в романі є «думкозлочин» –

термін, яким в романі називається будь-які погані думки про владу, державу чи режим. Тобто, навіть думка про критику того режиму в Океанії є злочином, як описано в романі: «...найсуттєвіший злочин, що є першоджерелом усіх злочинів. Думкозлочин, так вони називали це. Думкозлочин це була не та річ яку можна приховувати вічно. Ти міг вдало хитрувати та вивертатися якийсь час, навіть роками, але раніше чи пізніше вони все одно вистежать і схоплять тебе.»[10, 4с.]. Отже, держава в романі Дж. Орвелла «1984» контролює абсолютно всі аспекти життя і навіть думки її громадян, тому вона однозначно тоталітарна.

Але тоталітаризм в даному романі не є просто держ. устроєм. Тоталітаризм в зображеному світі являє щось більше. Він – це життя більшості персонажів твору. Як згадано вище *totalitos* – цілісний. Тобто вони усі є суспільством, або просто одним цілим і вони працюють і вмирають за це суспільство. Вони всі – це дрібні деталі великого механізму, які досить легко замінити та «полагодити». А для головного героя Вінстона Сміта та його коханки Джулії життя стало боротьбою з тим тоталітаризмом, хоч вони й програли. Але чому вони програли? Зазвичай, ми думаємо, що людина може побороти що-завгодно, але ми не знаємо, чи могла б реальна людина побороти такий тоталітаризм, який постає в романі «1984». Вінстон з самого початку знав, як згадано вище про «думкозлочин», що він вже програв, адже сам думав про те, що його все-одно знайдуть і спіймають, що це не можливо приховувати вічно. Але він чомусь боровся і бажав, щоб «великий брат» зник.

Вінстон є образом останньої людини, яка бореться за своє існування, за свою людяність. Але в тому тоталітарному світі – це хвороба, яка ще й лікується. Після того, як Вінстон побував у кімнаті 101, його цілковито вилікували, він став любити старшого брата. Їм не треба було навіть вбивати головного героя, щоб це зробити.

Цей тоталітаризм у романі набув такого рівня розвитку, що здатний контролювати людські думки, як це зробили з головним героєм, маніпулюючи його страхом перед щурами.

Варто зазначити і про вигляд цього тоталітаризму. В ньому досить розвинутою постає система слідкування та спостереження за громадянами: в будь-якій кімнаті є телеапарат, який прослуховує та знімає громадян, а будь-хто з них може виявитися шпигуном чи співробітником поліції думок. Пропаганда впливає на всіх, спонукаючи дітей доносити на своїх батьків. Вона міцно тримається в головах людей. В цьому світі важко відрізнити брехню від правди, адже всі записи та документи постійно змінюються, щоб відповідати вимогам партії. Немає можливості навіть дізнатися, чи країна дійсно воює, чи ні. Навіть правду про те, з ким вона воює неможливо дізнатися, адже союзники часто змінюються, як і вороги, а всі дані про те, що відбувається можуть бути стерті, якщо вони взагалі не були вигадкою. Правда там має стільки ж ваги, скільки й брехня.

Важливим також є і «новосурж» – засіб спілкування людей в Океанії. Ця мова була створена для того, щоб прибрати небажані для партії слова та вирази, а також спростити можливості спілкування людей, щоб вони врешті не змогли навіть потрібних слів знайти, щоб осквернити партію, як про це казав Сайм: «Хіба ти не бачиш, що головною метою Новомови є звуження меж думок? Врешті решт ми зробимо думкозлочини цілком неможливими, оскільки вже не буде слів на яких їх можна висловити.»[10, 10с.]. Дану концепцію «новомови» можна прослідкувати в багатьох тоталітарних режимах, де слова часто змінювали своє значення, як то війна стала спецоперацією, поразка і відступ називаються «жестом доброї волі», геноцид ховається під словами «остаточне вирішення єврейського питання», а відбирання людського майна називається колективізацією. Зміна мови завжди була досить важливою для тоталітарних режимів. Навіть українська мова зазнала великих втрат через радянські редакції, які намагалися уподібнити українську до російською. Цинамон став корицею, гурт став оптом, етер став ефіром та багато інших слів стали, як в російській. Мова – це ледь не головна ознака національності, тому тоталітарні режими намагаються стерти мову, як національну ознаку, щоб люди говорили однією, спрощеною мовою.

Щоб керувати людьми і легітимізувати свої методи, ці режими часто використовують війну і ворогів. Вони скидають всю відповідальність за свої діяння саме на недругів режиму. Байдуже, чи справжня ця війна, або з ким ця країна воює. Головною ціллю війни завжди лишається утримування населення на межі голодної смерті. Нерозумним, голодним та слабким населенням досить легко керувати. Воно не має багато часу та розуму, щоб звинуватити когось в чому, адже першочергово на меті стоїть виживання. Якщо створити такі умови, де люди будуть жити дуже бідно, а потім давати їм щось час від часу, щоб вони не помирили, то такі люди не зможуть виявити супротив, адже вони бачитимуть в режимі, який це зробив, рятівника.

В романі Дж. Орвелла «1984» описаний абсолютний тоталітаризм, який контролює абсолютно все. Навіть опозиція була створена цим же режимом та ним регульована для того, щоб виявляти та контролювати тих, хто буде до неї прихильним. Голдстейна, як опозиціонера та ворога народу вигадала партія, його головний політичний маніфест, який потрапляє в руки головного героя, теж створила партія. Тобто, навіть коли хтось і стає противником тоталітаризму, він, скоріше за все, потрапляє до вигаданої опозиції, де його ловлять.

Тоталітаризм в романі Орвелла «1984» є не тільки темою, а є ще й головною ідеєю твору. Ідея ця полягає в тому, що тоталітаризм може бути таким жахливим, що шляху назад вже не буде, а людство буде приречене на поза історичне безсенсовне існування, де воно й гадки не має, в який час воно живе та що відбувається. Це тоталітаризм заради тоталітаризму, влада заради влади. Це, напевно, найжахливіший режим, який міг би статися з людством. Увесь світ «1984» створений лише для того, щоб показати цей жахливий тоталітаризм.

Але чи міг би цей режим існувати насправді?

Е. Берджесс, як вже було зазначено, пише у своєму творі «1985», що все, що описав у своєму романі Орвелл, насправді походить з післявоєнного життя британців. Але чому тоді Орвелл описав британський соціалізм набагато жахливішим, ніж німецький чи радянський? Е. Берджесс коментує це питання так: «В англійському соціалізмі, який прийшов до влади у 1945 році, не було нічого від

ангсоцу. Звичайно, була жага влади, так само як і корупція, неефективність, прагнення контролю заради самого контролю, похмура задоволення від закручування гайок «політики суворої економії»... бюрократія, яка ставала тим нахабнішою, чим ближче знаходилася до простих людей, як, наприклад, у місцевих офісах видачі продовольчих карток, але ніякого Старшого Брата не існувало... Оруелл переконаний соціаліст і таким залишиться аж до смерті. Парадокс того, що англійський соціалізм жахнувся від англійського соціалізму, так і залишився невирішеним, а вирішити його дуже і дуже не просто.»[18, 14с.]. Таким чином ми дізнаємося, що Орвелл, будучи соціалістом, написав про страх перед цим соціалізмом. Можливо, він зробив це саме для того, щоб описати, яким він може бути, якщо щось піде не так. Можливо, тут всьому причиною послужило дводумство, яке на думку того ж Берджесса можна часто прослідкувати в романі. «Формальне визначення дводумству дано в книзі, що приписується Еммануелю Голдстейну, необхідному, а тому безсмертному ворогові суспільства Океанії ... Дводумство означає здатність одночасно триматися двох протилежних переконань. Партійний інтелігент знає, в який бік змінювати свої спогади; отже, усвідомлює, що шахрайствує з дійсністю; однак за допомогою дводумства він запевняє себе, що дійсність залишилася недоторканною. Цей процес має бути свідомим, інакше його не здійсниш акуратно, але має бути несвідомим, інакше виникне відчуття брехні, а значить, і провини.»[18, 17с.].

Саме це дводумство, яке по суті означає лицемірство й лягло в основу жахливості описаного Орвеллом режиму. Це легко показати на прикладі того, що після 1945 року пропаганда різко змінила ворога і це був вже не нацизм Німеччини, а радянський комунізм. Саме це можна побачити, коли Океанія змінює своїх ворогів, як і тоді в Британії, дані про те, що СРСР був другом були викреслені, він тоді став ворогом і пропаганда повністю переключилася на це. Саме таке дводумство і зробило цей тоталітаризм в романі жахливим. Орвелл показав, що саме це лицемірство і робить соціалізм тоталітарним. Тому читач по суті читає опис післявоєнної Британії, але в якому Артур Ерік Блер домальовує жахливий тоталітаризм, який спричинено дводумством, роблячи це так, щоб

виглядало все, як можливе майбутнє, в якому людство програло. Тому, можливо, такий тоталітаризм і справді міг би існувати.

ВИСНОВКИ

В даній науковій роботі її читач дізнався про історичний контекст написання роману «1984», що дало розуміння про те, що цей твір походить від історії та по суті є сатиричною алегорією на тоталітаризм. Дивовижно, але Орвелл сам був соціалістом, та все ж написав все-таки про світ, в якому цей соціалізм є жахливим. Це стало його критикою на соціалізм, де він показав, до чого він може призвести.

З аналізу опрацьованого матеріала виходить, що жанр антиутопія несе в собі сенс зображення світу, в якому перемогло зло. Часто автори цього жанру намагаються донести через нього своє бачення якихось історичних подій та позиціонують свої твори, як прородства, які мають донести до читача, якими можуть бути наслідки тих, чи інших подій. «1984» є одним з таких романів. Він намагається донести до читача всю жахливість тоталітаризму. Хоча вже відомо, що Орвелл написав цей твір виходячи з положення речей того часу, в якому він жив. Цигарки низької якості, малий продуктовий набір, загальна розруха та бідність – це все він бачив у Британії після війни. Такий тоді був світ, а Орвелл його просто переніс на папір, показуючи, що це все може тривати вічно, якщо люди з цим нічого не зроблять. Виходячи з цього, можна ще зазначити, що жанр антиутопія є алегоричним та сатиричним. Більшість авторів цього жанру намагалися створити сатиричне зображення суспільства на певному етапі його розвитку в контексті тих чи інших народів.

На жаль, яким би фантастичним не був би роман-антиутопія, він все одно заснований на реальності, а його прородства в тій чи іншій мірі збуваються. Не встиг ще труп імперії зла повністю розкластися, як з його решток з'явилася пухлина ідентична, тільки з новими назвами та іншим прапором. Інколи навіть здається, що Орвелл написав не роман, а методичку для керування такими імперіями. Як не було складно знайти багато паралелей з СРСР, так і не складно знайти в романі речі, які можуть повністю описати те, що робить держава-сусід. А

висловами «Війна – це мир. Свобода – це рабство. Незнання – це сила» можна повністю описати вигляд тоталітарної пропаганди в тій державі.

Головні герої роману Орвелла символізують людську боротьбу, яка б вона безглузда не була. Вони втілюють у собі простих людей, які вирішили хоч якось боротися проти тієї дистопічної системи. Хоч вони і програли свою битву, але вони зробили своє головне завдання – вони розкрили сутність тоталітаризму на своєму прикладі. З цього дослідження виходить, що роман-антиутопія зазвичай не ставить собі за мету показати трагедію окремих персонажів. Цей жанр радше використовує персонажів для того, щоб показати трагедію всього людства. Персонажі в ньому – всього лиш деталі. Тому в романі «1984» Дж. Орвелла читача перш за все захоплює не боротьба головного героя із системою, а те, якою є ця система, як жахливо і холоднокривно вона його перемагає.

Сама сутність тоталітаризму в романі «1984» дуже проста. Це влада заради влади. Тобто навіть людині гроші, багатства та ресурси, якщо є влада, з якою можна мати все. Партія там очолює владу. Ця партія керує державою і має у своїх руках все, що забажає. Загалом для тоталітаризму люди – це майно або ресурс. Числа, одиниці... Людина існує і не існує одночасно. Ця людина зазначена на папері, як ресурс, робоча або бойова одиниця, а особистості не існує. Так людину бачить тоталітаризм. Так вона повинна виглядати з погляду цієї ідеології. Якщо Вінстон і справді був останньою людиною, як казав О'Браєн, то людей у світі Орвелла більше не існує, існують тільки ресурси. Люди без самосвідомості, чий розум повністю наповнений партійними гаслами та пропагованими ідеалами. Хіба це люди? Чим в такому разі людина буде відрізнятися від коня, який тягне плуг? Таким чином слід узагальнити, що люди в тоталітарному суспільстві – це худоба, за якою доглядають, як за худобою, щоб ця худоба виконувала свою роботу для її господарів. Такою є кінцева мета тоталітаризму за Орвеллом.

В творі ж тоталітаризм постає, як увесь сенс твору. Це концепт, який існує, щоб показати самого себе в романі Орвелла. Отже, виходячи з багатьох досліджень, які були проведені у даній науковій роботі, ми можемо сказати, що

тоталітаризм є головним концептом в романі-антиутопії. А сам жанр спирається на нього.

RESUME

This scientific work examines totalitarianism in George Orwell's novel «1984». The object of research of this work is the genre of dystopia and totalitarianism in literature. The subjects of this research are J. Orwell's novel «1984»; totalitarianism depicted in this novel; its stylistic features and features of its coverage.

It reveals the theme and essence of totalitarianism in the aforementioned novel.

This work defines the means by which the author reveals the essence of totalitarianism; an analysis of the peculiarities of the characters' existence and how they affect the reader's perception of totalitarianism is carried out; the meaning of a totalitarian society in the genre of dystopia is determined on the example of this novel and the worldview of the author of the novel is revealed; the historical context of the writing of the novel and its connection with reality are investigated, and the essence of totalitarianism in the novel is analyzed.

First of all, this scientific work is based on the original text «1984» translated by Vitaly Dunmer, because it is the subject of research, on which the entire research is based. Also, in the course of the research, the assets of E. Burgess were used in his work «1985», in which he conducts a meaningful study of the novel «1984». The works of A. Huxley, E. Zamyatin, as well as other works of Orwell are used for comparison. For a deeper analysis of the research topic, it relies on other, less significant sources.

this work consists of an introduction, theoretical and practical sections and conclusions. The theoretical first section is divided into 3 subsections. The first subsection reveals the history of the creation of the genre and the writing of the main works of this genre. it reveals the connection with reality and the relevance of the genre. In the second subsection, a more detailed analysis of the context of writing the work is carried out by revealing the personality of the author and his biography. The third subsection analyzes the features of the genre. During the analysis, examples from other works of the genre are given. The second section is practical, it reveals the essence of the studied topic. It is divided into 2 subsections. The first part analyzes the plot of the novel and its disclosure. The second subsection is the final part of the scientific work. It

reveals the main issue of this work, namely the essence of totalitarianism in the novel «1984». Then come the conclusions. They are about the final achieved result.

The author of this work conducts a meaningful study of the phenomenon of totalitarianism in literature, relying on many other authors and their works. In this work, you can learn about the historical context of the existence of the genre of dystopia. It proves that the influence of historical events on literature is quite significant. And the dystopia genre itself is a satire on history.

The analysis of the author's personality, which is presented in this work, is also quite important. From it you can learn many interesting details about the writing of the novel «1984».

Attention should also be paid to the study of the peculiarities of the genre in this work. From this study, it is possible to outline the characteristics of the entire genre.

After analyzing the plot, the work fully reveals the vision of its author on the essence of totalitarianism. In general, after reading it, the reader should have an idea about the genre. The study of this study reveals quite a lot of interesting information about totalitarianism in the literature. The essence of totalitarianism in the genre of dystopia is not so simple. The research shows that this regime is the main idea in Orwell's novel «1984». This totalitarianism is depicted as a living organism being cured of its disease. His disease is dissidents. They are just people trying to resist.

In general, this work should be read by people who want to understand the genre of dystopia and research specifically the novel «1984». This work can provide many ideas for reflection and reveal to its reader the essence of totalitarianism in the novel.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антиутопія // Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – Київ: ВЦ «Академія», 2007. – 751 с.
2. Берджес Е. / Механічний апельсин; пер. О. Буценко; РМ 2017 – 192 с.
3. Бредбері Р. / 451° за Фаренгейтом; Навчальна книга – Богдан 2018. – 144 с.
4. Вікіпедія / стаття про тоталітаризм
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC>
5. Віммер К. / Еквілібріум; Dimension Films 2002. – 107 хв.
6. Гакслі О. / Який чудесний світ новий!; пер. з англ. В Морозова. – Київ: Форс Україна, 2021. – 304 с.
7. Гілліам Т. / Бразилія; Embassy International Pictures N.V., 1985. – 132хв.
8. Замятін Є. / Ми; пер. з рос. О. Торчило – Київ: Комубук 2016. – 232 с.
9. Мактіг Дж. / V – означає вендетта; WB 2005 – 132 хв.
10. Орвелл Дж. / 1984; переклад Віталія Данмера 63 с.
<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=2283>
11. Орвелл Дж. / Бірманські Будні; Видавництво Жупанського 2021. – 352 с.
12. Орвелл Дж. / Данина Каталонії; Видавництво Жупанського 2022. – 240 с.
13. Орвелл Дж. / У злиднях Парижа і Лондона; Видавництво Жупанського 2017. – 232 с.
14. Орвелл Дж. / Ферма тварин; переклад Івана чернятинського 4 с.
<https://www.ukrlib.com.ua/books-zl/printout.php?id=294&bookid=0>
15. Орвелл Дж. / FREEDOM AND HAPPINESS (REVIEW OF 'WE' BY YEVGENY ZAMYATIN)
<https://www.orwellfoundation.com/the-orwell-foundation/orwell/essays-an>

[d-other-works/freedom-and-happiness-review-of-we-by-yevgeny-zamyatin](https://www.d-other-works.com/freedom-and-happiness-review-of-we-by-yevgeny-zamyatin/)

/

- 16.Редфорд М. / 1984; Virgin Produced 1984. – 113 хв.
- 17.Семків Р. / 5 небезпек сучасної росії, які передбачив Орвелл у романі «1984»; Читомо 2022
- 18.Burgess A. / 1985; CPI Group (UK) Ltd, Croydon, CR0 4YY, 2013
- 19.Huxley A. / Brave new world revisited; Vintage 2004. – 176 p.
- 20.Orwell's 'Animal Farm' and Ukrainian Refugees / Brigid McCarthy, Marco Werman; The Wold 2012.
- 21.Taylor D. J. / Biography; The Orwell Foundation 2003.